

Natza Farré: «Com vols que el feminisme et faci més feliç?»

La periodista diu que «te n'has de sentir orgullosa, de lluitar per aquesta causa»

La periodista Natza Farré (Barcelona, 1972) treballa en el programa *La competència* de RAC1 i escriu al diari *Ara* una columna setmanal. El 2016 va publicar *Curs de feminisme per microones* (<http://www.arallibres.cat/ca/cataleg/1/965/curs-de-feminisme-per-microones>) (Ara Llibres), un volum en què, a través de l'humor, exposa els casos de masclisme que vivim quotidianament.

Natza Farré. Foto: Adrià Costa

És un pal ser dona?

És un pal ser dona? (riu) Depèn, depèn. Si ho mires en uns termes socials, diguéssim, sí, és un pal ser dona. Si ho mires personalment, home, no, no és un pal ser dona.

Per a tu, no és un pal ser dona.

Jo, si es pogués triar, segurament ara triaria ser home, bàsicament per això que et dic de la cosa social. Però no, no tinc un conflicte molt gran amb ser dona. Estic contenta amb ser el que soc. No vaig renegant-ne tot el sant dia.

T'has sentit mai discriminada per ser dona?

Com totes les dones, és a dir, qualsevol dona que tingui una mica de consciència s'haurà sentit discriminada per ser dona. Pensa que en l'àmbit en què em moc, que és sobretot en el terreny de l'humor, és difícil. Tinc uns excel·lents companys i a dins del programa no he tingut mai cap conflicte però pregunta't, o preguntem-nos, com és que no hi ha moltes més dones fent humor. Què passa, que no tenim sentit de l'humor? Doncs el que passa és el que passa en molts altres àmbits, que costa molt més arribar-hi: ho has de demostrar doblement, has de fer molts més esforços. I a mi ja m'ha enganxat molt gran. Vull dir, no és que sigui una joveneta. Per tant, sí que hi ha un camí llarg.

Les dones lesbianes estan doblement discriminades?

No només les lesbianes, qualsevol minoria sempre està més discriminada. Si tu em dius: una dona negra està més discriminada perquè és dona i és negra? Sí. Sí, perquè ha de lluitar a dos fronts. Si ets dona, blanca i heterosexual tindràs més privilegis que una dona, negra, lesbiana, etcètera. Sí, si vas afegint termes de minories, sempre estaràs més discriminada.

Pots estar discriminada però tu no sentir-te'n, no?

Sí que podria ser, però sempre hi haurà algun moment en què ho veuràs. Per exemple, en el cas de l'homosexualitat hi ha una manera de veure la discriminació molt clara: veient o mirant qualsevol revista o anunci, veus que mai no reflecteixen determinades vides. I tu estàs vivint d'una determinada manera i no la veus reflectida. Això seria un exemple de discriminació. No vol dir que a tu t'estiguin matxacant sistemàticament, sinó que no hi estàs representada, moltes vegades. I si es representa alguna vegada, es fa d'una forma excepcional, com si fos una cosa estranya. Per tant, és discriminació.

Què és per a tu el feminisme?

És la defensa dels drets humans. Com que les dones no tenim tots els drets que hem de tenir, forma part d'una defensa dels drets humans. Per això sempre dic que una persona que defensi els drets humans s'ha de declarar feminista, sigui home o sigui dona. Si ets dona no tens més remei, perquè t'ataquen directament, però si ets home i defenses els drets humans, has de ser feminista sí o sí, perquè nosaltres no tenim els nostres drets reconeguts.

En quin moment t'autoanomenes feminista?

Jo no m'autoanomeno de cap manera, prou feina tinc amb anomenar-me Natza, que és una cosa que m'ha donat molts problemes al llarg de la meva vida. No et puc dir un moment concret, sí que tinc aquesta consciència des de petita: jo ja me n'adonava, que hi ha diferències només pel fet de pertànyer a un grup o a un altre. Autoanomenar-me? Quan veus que el món necessita classificar les coses i quan veus que hi ha reticències per anomenar-te feminista, com si fos una cosa dolenta, llavors és un acte reivindicatiu. Autoanomenar-te feminista és reivindicatiu perquè t'adones que a moltes dones els hi fa cosa dir-se feministes -i dic dones perquè majoritàriament els homes no s'ho diuen. Reivindico que no només no t'ha de fer vergonya sinó que te n'has de sentir orgullosa, de lluitar per aquesta causa, i esperar que en un curt termini de temps no te n'hagis de dir més i puguis anomenar-te altres coses.

Quan una persona s'autoanomena feminista de cara enfora es troba amb aquestes reticències, però de cara endins hi ha algun canvi?

De tu mateixa?

Sí.

Respecte a això, no. Jo porto molts anys amb això, a mi m'és igual autodefinir-me d'una manera o una altra. A més, a mi no m'agrada classificar-ho tot.

Les etiquetes.

Sí, les etiquetes. Estem molt obsessionats amb això. Jo no necessito anar dient pel món que soc feminista. És obvi que ho soc perquè intento tenir una vida coherent amb el que penso. Ara, si se m'ha de dir feminista, que se'm digui. És una llàstima haver de ser-ho, perquè això vol dir que hi ha una anomalia molt gran per la qual hem de continuar lluitant.

Al llibre escrius "ser home és la polla, ser dona és un conyàs". Què hi pinta el llenguatge dins el feminisme?

El llibre va desmuntant tot el que ens envolta. En el llenguatge també, i no només amb els genèrics, que és el tema que es discuteix més: si hem de fer el genèric amb el femení o no. Fixa't que en català hi ha moltes dites que fan referència a la maldat de les dones i això, que és una cosa que va passant de generació en generació, és una manera de menystenir les dones i continuar menystenint-les. I hi ha molt tipus de llenguatge on tot lo dolent té un caire femení i tot lo bo té un caire masculí. Només amb això ja veus que no anem bé i que hi ha *mogollón* de coses que s'atribueixen a les dones que són un pal, perquè qui ha muntat tot el sistema són els homes.

I ho anem perpetuant.

Per exemple, el terme *bruixes*: un bruixot està ben considerat i una bruixa no està ben considerada. I coses d'aquestes, si vas mirant tot el tipus de llenguatge, te n'adones que ens han passat tota la merda a nosaltres.

Tu canviaries el llenguatge?

Jo dono molta importància al llenguatge perquè m'hi dedico. Ara, amb tot el que hem viscut a Catalunya, hi ha hagut molt insult. Hi ha un insult que és molt típic, un clàssic en català i castellà, que és fill de puta. En realitat a qui estàs insultant? A la mare, i la mare què hi pinta? La mare ja prou pena té de tenir segons quins tipus de fills, no? I si la mare és una puta, doncs prou pena té, perquè segurament no tindrà una situació agradable. Són coses que, si les anem canviant, modifiquen la nostra actitud envers altres coses. Pots deixar de dir fill de puta i dir cabró, que no estic fomentant l'ús dels insults però és evident que de tant en tant necessitem insultar. Hem de fer un esforç per mirar què diem i com ho diem. Són coses que tenim adquirides pels segles dels segles.

En els últims anys, quina creus que ha sigut l'evolució del feminisme aquí a Catalunya o Espanya?

Hi ha una eclosió del feminisme en general i es deu -jo crec, eh?- en bona part al fet que la meva generació hem pogut estudiar i hem pogut fer moltes coses però no totes les que hem volgut. Mires els índexs i les xifres i te n'adones de quantes dones de la meva edat hi ha dirigit empreses o quantes dones tenen càrrecs. Ens vam pensar que això ja estava fet i ja ho havíem resolt tot, però després tornes a mirar les xifres i veus quantes dones agafen la baixa per maternitat i després agafen la mitja jornada, quantes dones continuen renunciant a la seva feina. Que no vol dir que no s'hagi de fer, eh? Tu pots renunciar a la teva vida laboral o no. No dic que s'hagi de continuar amb la vida laboral: si una dona decideix criar els seus fills i no treballar mai més, és una opció personal. Però que almenys hi hagi l'oportunitat. I no hi ha les mateixes oportunitats, i això és

desigualtat. De sobte ens hem adonat que això continuava i hem començat a posar les alarmes perquè, a més a més, amb la crisi econòmica hi ha hagut un retrocés, i les que han patit més són les dones, a tots els nivells. I això fa que et despertis definitivament i diguis o frenem això o tindrem una altra vegada generacions i generacions perdudes. És una lluita que no hem guanyat i és una lluita que hem de guanyar al més aviat possible perquè és insostenible que es continuï vivint així. És insostenible que la nena que neixi ara es torni a trobar amb tot el que ens hem trobat nosaltres.

Quin és el problema més gran que ha de fer front el feminisme?

Ostres, només un?

Te'n deixo dir uns quants, va.

El més evident, perquè és el més dramàtic, és la violència. Però jo crec que la violència és un mal que hem d'eradicar del món en general, no pot ser que, al segle XXI, al món es continuï resolent tot a base de violència. I no pot ser que la violència que s'exerceix contra les dones, i que és brutal i que afecta tots els àmbits i totes les classes socials, es continuï mantenint d'aquesta manera i amb uns esforços, almenys aquí, molt dubtosos per eliminar-la. Els pressupostos són irrisoris. Et donaré una dada que a mi em posa molt nerviosa. La ministra de sanitat espanyola va anunciar que s'havia fet un pacte contra la violència de gènere. Van dir que es destinarien dos-cents milions d'euros. Dos-cents milions d'euros és una misèria si ho compares amb qualsevol altre pressupost, com per exemple el de defensa. Una misèria. Què ha passat? Doncs que el govern espanyol, el govern del PP, havia d'aprovar aquests dos-cents milions d'euros destinats a lluitar contra la violència masclista, i no els ha aprovat. Així que de moment no hi ha aquests diners per lluitar contra la violència masclista. Ni els diners, ni els esforços en els mitjans de comunicació, que continuen dient que les dones es moren en comptes de dir que han estat assassinades, ni es fan polítiques feministes per canviar els clixés. No hi ha sancions per la bretxa salarial, com sí que n'hi ha a Islàndia. No es fan polítiques de cap tipus, per tant, és igual: es moren dones, i què?

Creus que les quotes és una manera de solucionar la desigualtat?

Crec que sí, hem donat moltes oportunitats perquè es faci lliurement i no s'ha fet, per tant s'haurà de fer d'una manera imposada. Ara un dels passos que hem de fer és tenir visibilitat. Tu has de poder veure fotografies constantment en què hi hagi paritat, perquè en el món hi ha homes i dones. Però en molts llocs les dones mai no hi som representades. Per tant les quotes s'hauran d'imposar perquè no hi ha voluntat de fer-ho d'una altra manera.

Perquè després, si no, ens trobem amb una mesa com la del Parlament, amb sis homes i una sola dona.

Per exemple. Ho explico en el llibre, això de les sancions és una putada perquè a mi no m'agrada viure amb prohibicions ni amb aquestes històries. Però és que quants anys portem reclamant el mateix i no es compleix? A les empreses, entre els directius també hi ha d'haver més representativitat perquè si no vas allargant aquesta desigualtat en tots els àmbits. Aquesta desigualtat t'acaba portant a situacions de violència perquè acabes considerant que les dones són inferiors i per tant, a una dona, pots fer-li el que et dona la gana. I no pots considerar que les dones són inferiors, entre d'altres coses i simplement perquè no ho som. Ja no et dic si som superiors, però inferiors no ho som. I superiors a molts homes, sí (riu). L'argument de les quotes: llavors que vinguin les millors. Sí? Mariano Rajoy és president del govern. És el millor, segur? Hi ha tants exemples d'homes inútils o corruptes que no em vinguis amb l'argument que les que vinguin han de ser les millors. Hi hem de ser, i quan ja tinguem la igualtat, ja decidirem quins són els millors i pitjors entre homes i dones. Si les dones hem de ser les millors i els homes poden ser qualsevol cosa, tornem a una injustícia.

Tu creus que el feminisme amb tota aquesta eclosió ha perdut intensitat?

No, per què?

Ara es parla de feminismes, en comptes de feminisme.

No crec que hi hagi diferents feminismes. Hi ha una cosa molt clara, que és la lluita per la igualtat. Hi ha diferents sistemes i pot ser que en alguns temes les feministes no estiguem d'acord, però tenim clar quines coses s'han de solucionar. Si hi ha diferents punts de vista, doncs millor, perquè si no seria una dictadura del feminisme. Però no crec que s'hagi perdut el fil, quan diem que s'han acabat les agressions contra les dones i s'ha acabat la impunitat, ho diem totes. I això s'ha d'aplicar. S'aplica? No. Que deixen en llibertat un violador i no li posen mesures cautelars? És contra això que hem de lluitar. Què vol dir que el deixen en llibertat? Per què, per què ataca dones i, total, les dones ja en patiran les conseqüències? No. Hem d'expressar la nostra inquietud que hi hagi gent així voltant pel carrer, i totes aquestes lluites són comunes. Que les dones pensem diferent? Afortunadament. Imagina't que totes les dones penséssim igual, seria horrorós.

Quin lloc creus que han de tenir els homes en aquest moviment?

Els homes en el feminisme no han de tenir el lideratge perquè si no tornem al *mansplaining* aquest de dir, molt bé, ara que tu ja ho has exposat, vine que ja ho agafo jo i t'explico com ho has de fer. No, no m'ho expliques, ja ho sé perfectament, com ho he de fer.

Que ja passa, també.

Llavors, els homes no n'han d'assumir el lideratge però sí que han de donar tot el suport. Però és que em sembla tan absurd i tan obvi... Quin paper han de tenir? Si és que estem defensant els drets humans! Si tu com a tio defenses els drets humans, com és que no defenses el feminisme si saps que hi ha situacions molt injustes per a les dones? Ha de ser el suport absolut per què els dos puguem anar en igualtat de condicions. Evidentment, no és així. Llavors escoltes molts comentaris com "oh, és que hi ha moltes dones que tampoc no són feministes". Sí, efectivament, hi ha moltes dones que no són feministes, el que hem de fer és intentar convèncer-les a elles, perquè va per a elles el pastel, diguéssim. Però pensa que venim arrossegant segles i segles i segles de masclisme, és evident que tenim una feinada de por per convèncer molta gent que això és un tema que atempta directament els seus drets. I, evidentment, els homes han de donar-hi suport i d'una manera incondicional.

Després, però, ens podem trobar amb discursos com el d'en Xavier Domènech, que criticava la falta de paritat de la mesa del Parlament però el seu partit proposava un home.

Sí, però el seu tampoc és el partit més masclista del món. Potser és que les dones som més intel·ligents i tenim ganes de dedicar-nos a altres coses i no anar a la mesa del Parlament, eh? No ho sé, eh? Seria una opció (riu). No, no, faig broma. Però sí que entrem en contradiccions tota l'estona. I com que és una cosa en què anem avançant molt a poc a poc... Jo ara em puc sentir més o menys sola en el meu àmbit, però estic segura que les noies que veniu més joves arrasareu quan sigui el moment, que espero que sigui aviat perquè jo em vull jubilar. Algú ho ha d'obrir i ja ho anirem destapant, hi ha d'haver tot aquest esforç perquè la cosa canviï. Que el Domènech va fotre la pota de l'alçada d'un campanar? Sí, però això passa tant en política, que s'equivoquen tant... Hi ha altres contradiccions, com ara que l'única dona líder d'un partit polític com és Ciudadanos té una política feminista nul·la. És una dona, sí, i què? La seva política feminista és inexistent. Amb això ens hi trobarem sempre, l'ésser humà, l'home i la dona, ens contradiem sempre.

Es pot fer broma amb el masclisme?

És clar, jo en faig cada dia. Fer broma amb el masclisme utilitzant l'humor per denunciar-lo, sí. Ara, tu el que no pots fer és enfotre-te'n de determinades actituds només per enfotre-te'n, sense que hi hagi una crítica al darrere. Denunciar-lo, com nosaltres fem a La competència cada dia amb l'Angelines, que no s'enterra del que és el feminisme i tal, és una manera de dir-te: si tu

t'assembles a aquest personatge és que estàs fatal, saps? Jo crec que fet així és molt didàctic i necessari. Diria que és l'únic programa que s'està fent a Catalunya que cada dia parla de feminisme. Nosaltres ho fem amb humor però és una manera de matxacar les conductes que t'han de fer sentir ridícul.

Amb l'humor s'arriba més fàcil a la gent, que no pas amb llibres o assajos.

Si et llegeixes el meu llibre, t'arriba molt, eh.

No, home, ja! No ho deia pas pel teu llibre.

(Riu) Així aprofito per fer spam. Però, per què ha funcionat el meu llibre? Perquè hi ha diferents maneres d'explicar-ho i si ho expliques d'una manera molt clara, ajuda. No és només un hi-hi-ha-ha. Hauràs tingut profes que t'expliquen les coses d'una manera molt correcta i acadèmica però molt pesada i no t'arriba de cap de les maneres. N'hi ha que te les expliquen d'una altra manera, que pot fer més o menys gràcia però t'arriba molt més.

També arriba un punt que hi ha tantes desgràcies que o te n'enfots o...

Bé, això ja depèn de cadascú. Jo sempre dic que, com que soc una depressiva total, si no tingués sentit de l'humor segurament ja estaria morta. Perquè a mi m'afecta molt l'entorn, jo estic amb notícies d'actualitat cada dia i a mi el món em fa molt de mal. Molt, molt, molt de mal. També veig les coses boniques però em fa molt de mal. Si a aquestes coses que em fan tant mal no els hi trobés una mica la punta, crec que no ho resistiria. L'existència es fa molt complicada.

És dur sentir cada dia el mateix.

I hi ha molts dies que no ho resisteixo, eh. Afortunadament encara no m'ha devorat el cinisme i encara hi ha moltes coses que m'afecten. Puc estar mirant les notícies i posar-me a plorar. Per a mi continua sent un avantatge.

Sort que som humanes.

A mi em preocuparia molt més ser una cínica absoluta.

Què en penses, de la sororitat?

Com que hi ha tantes dones víctimes, tenim tantes amigues víctimes i hem pogut ser nosaltres mateixes víctimes, per què hem de dubtar de la dona? Per què és dona? No. I quina necessitat té una dona de mentir sobre una agressió? Potser n'hi haurà alguna, evidentment, però en general, les dones quina necessitat tenim de dir cap mentida? Jo, personalment, no n'hi trobo cap, de sentit. Partint d'aquesta base, que és que hi ha tantes víctimes, té una certa lògica que et creguis perfectament les versions de les dones i els donis suport. I hi ha una altra dada molt important que s'ha repetit exactament igual el 2017. Al llibre l'utilitzo: el número de denúncies falses que hi ha hagut per maltractament és 0,01. I això ho diu la Fiscalia.

A més, ha explotat el #MeToo i en comencem a parlar, però ha sortit també l'article de les actrius franceses.

Sí, no hi estic gens d'acord. Em sembla denigrant perquè hi ha moltes i moltes i moltes dones que ho han patit. I no cal posar xifres, és que les tenim al voltant, les dones que han estat agredides. Per tant, el que no pots dir és que hi ha moltes dones que se n'han aprofitat, que no sé què... No. És al revés: hi ha un abús de poder descarat, i en segons quins àmbits encara molt més descarat, i per tant el que no pots estar fent és acusar la víctima, que és el que fa el sistema. És com quan a la dona la violen i se li pregunta: però, vostè com anava vestida? Escolti, és que és igual com anava vestida jo. No té per què haver-hi un tio que, si vaig amb minifaldilla,

m'ataqui. I això encara continua passant. L'article de les franceses em sembla repugnant, però és que em sembla repugnant que hi hagi aquest debat.

Que encara hi és.

Em sembla repugnant. Fem-nos-ho mirar, perquè això vol dir que estem fatal. Si hi ha aquest debat vol dir que estem fatal.

Hi ha molta teoria feminista, molts llibres i tot el que vulguem. Però com apliquem el feminisme a la pràctica?

Jo tinc una vida feminista. Amb els meus companys de feina, soc feminista. Amb els meus articles soc feminista encara que no parli de feminisme.

És una perspectiva.

I en la meua vida quotidiana soc feminista perquè gracies al voltant de segons què, les justes. I si has de dir les coses les dius ben clares. Per tant, es tracta de ser coherent i si vas a comprar-te un cotxe acompanyada d'un home i el venedor o venedora li explica tot a l'home, digues: escolti, jo també tinc carnet de conduir. I ja que tinc la feina que tinc, estar molt alerta de totes les coses que funcionen malament i anar-les denunciant sistemàticament, perquè algú ho ha de fer. I cada vegada som més les que ho estem fent i hem de dir: fins aquí hem arribat i a partir d'aquí ja no en deixem passar cap. No és tan complicat.

No?

No, jo crec que no és tan complicat. El que demana és tenir fermesa i saber que tu tens els teus límits i que quan dius que no és que no, i quan dius que no has de ser molt taxativa, perquè es veu que hi ha gent que li costa entendre dues lletres juntes que són bastant senzilles. Si veus algun tipus de situació al carrer que et pugui semblar violenta, doncs has d'intervenir-hi i defensar la persona que és atacada. No podem deixar passar totes aquestes coses com si no anessin amb nosaltres. Perquè al final tot acaba revertint cap a tots, perquè és una manera de viure.

Potser no és tant una posició només individual sinó col·lectiva.

Sí. Insistir, per exemple, en els catàlegs de joguines que surten cada Nadal, que tornen amb el sexisme de què pot jugar un nen i què pot jugar una nena. Jo tinc un fillol i no sé què li agradarà jugar però no li compraré el regal d'aniversari en funció de si és un nen o una nena. Si li agrada jugar a cotxes, per què no li regalaré un cotxe si li agraden els cotxes? Però si li agrada jugar a nines o vol un carro per anar a passejar, doncs, jo què sé. O la roba, els colors, amb el blau i el rosa.

A vegades tendim a odiar el rosa.

Recordo en una xerrada una dona que em va venir tota preocupada dient: és que amb la meua filla he lluitat contra això de les princeses, però vol ser una princesa. No lluiti, senyora, no lluiti.

Si vol ser princesa, que sigui princesa, la pobra.

Però expliquem-li bé que ella per ser feliç no necessita un príncep. Que no és la clau de la felicitat. Però si ella es vol disfressar de princesa, escolta, té tres o quatre anys, deixa-la estar! Tampoc ens encaparrarem amb això. I també hem de pensar que els nens, com els adults, el que volen al final és integrar-se, o els obliguen a integrar-se dins la societat. No volen ser els diferents de la classe. El que hem de fer és un canvi educatiu bàstia i insistir, també en el món dels adults, que la diferència és bona. Estem vivint en una societat en què uf, la diferència, quin pal. Quin pal ser diferent. No, quin pal ser igual. I quin pal ser l'ovella que segueix el ramat. Tots aquests discursos

els hem d'anar canviant de mica en mica perquè en realitat és així, quin rotllo que anem tots vestits iguals i que fem tots les mateixes coses. El que mola és veure opcions diferents sempre que totes aquestes opcions siguin respectuoses amb els altres. Que hi ha una sèrie d'opcions que aquí no hi entren, eh, si no són respectuoses.

Creus que si s'arriba a eliminar la violència física cap a les dones el feminisme perdrà força?

No, no és només la violència física. És a dir, que hi hagi bretxa salarial també és violència. S'ha d'eliminar tota la desigualtat.

O sigui, la desigualtat ja és violència.

Però és que s'ha d'eliminar tota la desigualtat en general. El feminisme no tindrà sentit quan homes i dones vagin paral·lels i tinguin les mateixes oportunitats i no hi hagi la distinció de "tu ets d'aquest gènere i faràs això i tu ets d'aquest altre, doncs faràs allò". No, així no han de funcionar les coses. I s'han de deixar de dir estupideses com que som més intel·ligents, o aquesta competitivitat absurda. És evident, que som més intel·ligents nosaltres, no cal discutir-ho (riu). No, això és broma, però vull dir que encara ens trobem una manera de funcionar i unes estructures que fomenten tot això. I què passa? Que en lloc d'arreglar la situació de la cosificació de la dona, entra el cos de l'home.

No hem entès res.

I dius, hòstia, no. Aquesta no era la idea. Cosificar l'home no és igualtat, és gilipollada. La igualtat és que els homes i les dones, en un estat de salut, tinguin el cos que vulguin i que ningú els estigmatitzi per aquesta qüestió. Llavors aquesta societat el que fa és dir: no, doncs que els homes també es depilin. I dius, merda, no han entès res. Res. A mi això no em suposa cap benefici, és que m'és igual. No ens porta res de bo. "És que nosaltres també pringuem perquè també ens depilem". No, no és el mateix. S'ha entès tot malament i hem de tornar a començar per dir: no, no. Tornem-hi i deixem de fer diferències. És evident, eh, que som diferents. El que volem és igualtat de drets.

El feminisme t'ha fet més feliç?

No, home, no! Com vols que el feminisme et faci més feliç? (Riu) No, no. El feminisme no et fa més feliç, el que m'ha fet molt feliç és veure que funciona un llibre que té aquest discurs i que té ganes de crear moltes més consciències. Això m'ha fet molt feliç, perquè és necessari. Però amb el feminisme constates totes les desigualtats.

Passes a adonar-te'n, però això també té una part bona.

Un dels objectius del llibre, i que a mi m'agrada molt, és que em diguin que, des que l'han llegit, ja no poden deixar de veure coses que abans no veien. A mi això em porta passant... Anyíssims! Per això jo et deia que a vegades em costa molt aixecar-me, perquè penso "merda, avui ho tornaré a veure". Però és igual, no defallim. No defallim, perquè si dones la batalla per perduda, guanyen segur. Sempre guanyen si tu no lluites. Moltes vegades és molt descoratjador però has de trobar també els propis mecanismes per insistir com puguis.

I l'humor n'és un.

I l'humor n'és un, sí. I també veure que cada vegada hi ha més persones que estem en aquesta lluita i que, entre totes, jo crec que ho aconseguirem. És molt lent, eh. I jo segurament pillaré abans i no ho veuré. Però potser ho veuràs tu o les que vindran darrere teu, i això mola. Aquesta idea, que és una mica aquesta idea que no tenen els polítics, no? La idea de fer política a llarg termini. I fer-ho amb un moviment i des d'un activisme així. Potser jo no ho veuré però és igual, no és només per a mi que visc, sinó per tota la gent que ve darrere. De la mateixa manera

que totes les nostres antecessores van donar la cara en el seu moment, quan eren moltes menys, i van canviar moltes coses de les quals nosaltres ens n'hem beneficiat. Oi que nosaltres no ho tenim tot? Doncs que les que vinguin darrere ho tinguin. Ara, no podem afluixar. Persistim.